

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 16ης Φεβρουαρίου 2023*

«Προδικαστική παραπομπή – Τομέας των τηλεπικοινωνιών – Επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασία της ιδιωτικής ζωής – Οδηγία 2002/58 – Άρθρο 15, παράγραφος 1 – Περιορισμός του απορρήτου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών – Δικαστική απόφαση με την οποία επιτρέπεται η υποκλοπή, η καταγραφή και η αποθήκευση των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων προσώπων για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ότι διέπραξαν σοβαρό ποινικό αδίκημα – Πρακτική σύμφωνα με την οποία η απόφαση συντάσσεται βάσει τυποποιημένου κειμένου χωρίς εξατομικευμένη αιτιολογία – Άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Υποχρέωση αιτιολογήσεως»

Στην υπόθεση C-349/21,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Spetsializiran nakazatelen sad (ποινικό δικαστήριο ειδικών αρμοδιοτήτων, Βουλγαρία) με απόφαση της 3ης Ιουνίου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Ιουνίου 2021, στο πλαίσιο της δίκης

HYA,

IP,

DD,

ZI,

SS,

παρισταμένης της:

Spetsializirana prokuratura,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Jürimäe, πρόεδρο τμήματος, M. Safjan (εισηγητή), N. Piçarra, N. Jääskinen και M. Gavalec, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. M. Collins

γραμματέας: R. Stefanova-Kamisheva, διοικητική υπάλληλος,

* Γλώσσα διαδικασίας: η βουλγαρική.

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 6ης Ιουλίου 2022,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο IP, εκπροσωπούμενος από τον H. Georgiev, advokat,
- ο DD, εκπροσωπούμενος από τον V. Vasilev, advokat,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους O. Serdula, M. Smolek και J. Vlácil,
- η Ιρλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. Browne, τους D. Fennelly, Barrister-at-Law, και A. Joyce και την M. Lane,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την C. Georgieva και τους H. Kranenborg, P.-J. Loewenthal και F. Wilman,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 13ης Οκτωβρίου 2022,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία [της] ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες) (ΕΕ 2002, L 201, σ. 37).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας κινηθείσας κατά των ΗΥΑ, IP, DD, ΖΙ και SS για συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2002/58

- 3 Η αιτιολογική σκέψη 11 της οδηγίας 2002/58 έχει ως ακολούθως:

«Η παρούσα οδηγία, όπως και η οδηγία 95/46/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ 1995, L 281, σ. 31)], δεν υπεισέρχεται σε θέματα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών που συνδέονται με δραστηριότητες οι οποίες δεν διέπονται από το κοινοτικό δίκαιο. Επομένως, δεν αλλάζει την υφιστάμενη ισορροπία ανάμεσα

στο δικαίωμα του ατόμου στην ιδιωτική ζωή και τη δυνατότητα των κρατών μελών να θεσπίζουν μέτρα όπως αυτά που αναφέρονται στο άρθρο 15 παράγραφος 1 της παρούσας οδηγίας, εφόσον είναι αναγκαία για την προστασία της δημόσιας ασφάλειας, της εθνικής άμυνας, της ασφάλειας του κράτους (περιλαμβανομένης της οικονομικής ευημερίας του κράτους εφόσον οι δραστηριότητες συνδέονται με θέματα ασφάλειας του κράτους) και την εφαρμογή του ποινικού δικαίου. Ως εκ τούτου, η παρούσα οδηγία δεν θίγει τη δυνατότητα των κρατών μελών να προβαίνουν σε νόμιμη παρακολούθηση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή να λαμβάνουν άλλα μέτρα, όταν αυτό είναι αναγκαίο, για οποιονδήποτε από τους προαναφερόμενους σκοπούς και σύμφωνα με την ευρωπαϊκή σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών[, η οποία υπεγράφη στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ)], όπως ερμηνεύθηκε από τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι κατάλληλα, αυστηρώς ανάλογα των προς επίτευξη σκοπών και αναγκαία στα πλαίσια μιας δημοκρατικής κοινωνίας και θα πρέπει επίσης να υπόκεινται σε επαρκείς διασφαλίσεις σύμφωνα με την [ΕΣΔΑ].»

4 Το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«Εκτός αν άλλως ορίζεται, ισχύουν οι ορισμοί που περιλαμβάνονται στην οδηγία 95/46/EK και την οδηγία 2002/21/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία πλαίσιο) [(ΕΕ 2002, L 108, σ. 33)].»

5 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη κατοχυρώνουν, μέσω της εθνικής νομοθεσίας, το απόρρητο των επικοινωνιών που διενεργούνται μέσω δημόσιου δικτύου επικοινωνιών και των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και των συναφών δεδομένων κίνησης. Ειδικότερα, απαγορεύουν την ακρόαση, υποκλοπή, αποθήκευση ή άλλο είδος παρακολούθησης ή επιτήρησης των επικοινωνιών και των συναφών δεδομένων κίνησης από πρόσωπα πλην των χρηστών, χωρίς τη συγκατάθεση των ενδιαφερομένων χρηστών, εκτός αν υπάρχει σχετική νόμιμη άδεια, σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 1. Η παρούσα παράγραφος δεν εμποδίζει την τεχνική αποθήκευση, η οποία είναι αναγκαία για τη διαβίβαση επικοινωνίας, με την επιφύλαξη της αρχής του απορρήτου.»

6 Κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας:

«Τα κράτη μέλη δύνανται να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα για να περιορίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 5 και 6, στο άρθρο 8 παράγραφοι 1 έως 4 και στο άρθρο 9 της παρούσας οδηγίας, εφόσον ο περιορισμός αυτός αποτελεί αναγκαίο, κατάλληλο και ανάλογο μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας (δηλαδή της ασφάλειας του κράτους), της εθνικής άμυνας, της δημόσιας ασφάλειας, και για την πρόληψη, διερεύνηση, διαπίστωση και δίωξη ποινικών αδικημάτων ή της άνευ αδείας χρησιμοποίησης του συστήματος ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 13 παράγραφος 1 της οδηγίας 95/46/EK. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη δύνανται, μεταξύ άλλων, να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα που θα προβλέπουν τη φύλαξη δεδομένων για ορισμένο χρονικό διάστημα για τους λόγους που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο. Όλα τα μέτρα που προβλέπονται στην παρούσα παράγραφο είναι σύμφωνα με τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφοι 1 και 2 της [ΣΕΕ].»

Ο κανονισμός (ΕΕ) 2016/679

- 7 Κατά το άρθρο 4, σημείο 2, του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (ΕΕ 2016, L 119, σ. 1):

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού νοούνται ως:

[...]

2) “επεξεργασία”: κάθε πράξη ή σειρά πράξεων που πραγματοποιείται με ή χωρίς τη χρήση αυτοματοποιημένων μέσων, σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή σε σύνολα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διάρθρωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η μεταβολή, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η κοινολόγηση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, ο περιορισμός, η διαγραφή ή η καταστροφή,

[...]».

- 8 Το άρθρο 94, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού προβλέπει τα εξής:

«Οι παραπομπές στην καταργούμενη οδηγία [95/46/ΕΚ] θεωρούνται παραπομπές στον παρόντα κανονισμό. Οι παραπομπές στην ομάδα προστασίας των προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που συστάθηκε με το άρθρο 29 της οδηγίας 95/46/ΕΚ, θεωρούνται παραπομπές στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων που συστήνεται με τον παρόντα κανονισμό.»

Το βουλγαρικό δίκαιο

- 9 Το άρθρο 121, παράγραφος 4, του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας ορίζει ότι «οι δικαστικές πράξεις πρέπει να αιτιολογούνται».

- 10 Το άρθρο 34 του Nakazatelno protsesualen kodeks (κώδικα ποινικής δικονομίας), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: ΝΡΚ), προβλέπει ότι «κάθε πράξη του δικαστηρίου πρέπει [...] να είναι αιτιολογημένη [...]».

- 11 Το άρθρο 172 του ΝΡΚ έχει ως ακολούθως:

«(1) Οι αρμόδιες για την ποινική προδικασία αρχές μπορούν να χρησιμοποιούν ειδικές μεθόδους συλλογής πληροφοριών [...], προκειμένου να τεκμηριώνουν τις δραστηριότητες των υπό παρακολούθηση προσώπων [...].

(2) Η χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών επιτρέπεται εφόσον τούτο είναι αναγκαίο για τη διερεύνηση σοβαρών ποινικών αδικημάτων, τελούμενων εκ προθέσεως, όπως τυποποιούνται στο πρώτο κεφάλαιο, στο δεύτερο κεφάλαιο, μέρη I, II, IV, V, VIII και IX, στο τρίτο κεφάλαιο, μέρος III, στο πέμπτο κεφάλαιο, μέρη I έως VII, στο έκτο κεφάλαιο, μέρη II έως IV, στο όγδοο κεφάλαιο, στο όγδοο κεφάλαιο “a”, στο ένατο κεφάλαιο “a”, στο ενδέκατο κεφάλαιο, μέρη I έως IV, στο δωδέκατο κεφάλαιο, στο δέκατο τρίτο κεφάλαιο και στο δέκατο τέταρτο κεφάλαιο, καθώς και για τα αδικήματα που τυποποιούνται στο άρθρο 219, παράγραφος 4, δεύτερη

περίπτωση, στο άρθρο 220, παράγραφος 2, στο άρθρο 253, στο άρθρο 308, παράγραφοι 2, 3 και 5, δεύτερη περίοδος, στο άρθρο 321, στο άρθρο 321 bis, στο άρθρο 356k και στο άρθρο 393 του ειδικού μέρους του Nakazatelen kodeks [ποινικού κώδικα], σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η εξακρίβωση των επίμαχων πραγματικών περιστατικών είναι με άλλο τρόπο αδύνατη ή εξαιρετικά δυσχερής.»

12 Κατά το άρθρο 173 του ΝΡΚ:

«(1) Η χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών κατά την ποινική προδικασία προϋποθέτει την έγγραφη υποβολή, από τον επιβλέποντα εισαγγελέα στο δικαστήριο, αιτιολογημένου αιτήματος. Πριν από την υποβολή της αιτήσεως, ο επιβλέπων εισαγγελέας ενημερώνει τον αρμόδιο προϊστάμενο της εισαγγελίας.

(2) Στην αίτηση πρέπει να εκτίθενται:

1. πληροφορίες σχετικά με το ποινικό αδίκημα για τη διερεύνηση του οποίου απαιτείται η χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών·
2. περιγραφή της επιμέρους δράσης των φερόμενων ως δραστών και της έκβασής της·
3. πληροφορίες σχετικά με τα πρόσωπα ή τις τοποθεσίες όπου πρόκειται να εφαρμοστούν οι ειδικές μέθοδοι συλλογής πληροφοριών·
4. το *modus operandi* που πρέπει να εφαρμοστεί·
5. τη διάρκεια της χρήσης που ζητείται και τους λόγους για τους οποίους ζητείται η συγκεκριμένη διάρκεια·
6. τους λόγους για τους οποίους η συλλογή των αναγκαίων στοιχείων με άλλο τρόπο είναι αδύνατη ή εξαιρετικά δυσχερής.»

13 Το άρθρο 174, παράγραφοι 3 και 4, του ΝΡΚ προβλέπει τα εξής:

«(3) Στις υποθέσεις αρμοδιότητας του Spetsializiran nakazatelen sad [(ποινικού δικαστηρίου ειδικών αρμοδιοτήτων, Βουλγαρία)], για τη χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών απαιτείται προηγούμενη άδεια του προέδρου του δικαστηρίου αυτού [...].

(4) Η αναφερόμενη στις παραγράφους 1 έως 3 αρχή αποφαίνεται με αιτιολογημένη διάταξη [...]».

14 Το άρθρο 175 του ΝΡΚ έχει ως ακολούθως:

«[...]

(3) Η προθεσμία εφαρμογής των ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών δεν υπερβαίνει:

1. στις περιπτώσεις του άρθρου 12, παράγραφος 1, σημείο 4, του zakon za spetsialnite razuznavatelni sredstva (νόμου περί ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών), τις είκοσι ημέρες·

2. στις λοιπές περιπτώσεις, τους δύο μήνες.

(4) Εφόσον συντρέχει ανάγκη, η διαλαμβανόμενη στην παράγραφο 1 προθεσμία παρατείνεται σύμφωνα με το άρθρο 174:

1. στις περιπτώσεις της παραγράφου 3, σημείο 1, κατά είκοσι ημέρες, δεν μπορεί όμως να υπερβεί τις εξήντα ημέρες κατ' ανώτατο όριο·
2. στις περιπτώσεις της παραγράφου 3, σημείο 2, δεν μπορεί όμως να υπερβεί τους έξι μήνες κατ' ανώτατο όριο».

- 15 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του *zakon za spetsialnite razuznavatelni sredstva* (νόμου περί ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών), της 8ης Οκτωβρίου 1997 (DV αριθ. 95, της 21ης Οκτωβρίου 1997, σ. 2), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: ZSRS), προβλέπει τα εξής:

«Η χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών επιτρέπεται εφόσον τούτο είναι αναγκαίο για την πρόληψη και τη διαπίστωση σοβαρών ποινικών αδικημάτων, τελούμενων εκ προθέσεως, όπως τυποποιούνται στο πρώτο κεφάλαιο, στο δεύτερο κεφάλαιο, μέρη I, II, IV, V, VIII και IX, στο τρίτο κεφάλαιο, μέρος III, στο πέμπτο κεφάλαιο, μέρη I έως VII, στο έκτο κεφάλαιο, μέρη II έως IV, στο όγδοο κεφάλαιο, στο όγδοο κεφάλαιο «α», στο ένατο κεφάλαιο «α», στο ενδέκατο κεφάλαιο, μέρη I έως IV, στο δωδέκατο κεφάλαιο, στο δέκατο τρίτο κεφάλαιο και στο δέκατο τέταρτο κεφάλαιο, καθώς και για τα αδικήματα που τυποποιούνται στο άρθρο 219, παράγραφος 4, δεύτερη περίπτωση, στο άρθρο 220, παράγραφος 2, στο άρθρο 253, στο άρθρο 308, παράγραφοι 2, 3 και 5, δεύτερη περίοδος, στο άρθρο 321, στο άρθρο 321 bis, στο άρθρο 356k και στο άρθρο 393 του ειδικού μέρους του [ποινικού κώδικα], σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η συλλογή των αναγκαίων πληροφοριών είναι με άλλο τρόπο αδύνατη ή εξαιρετικά δυσχερής.»

- 16 Το άρθρο 6 του ZSRS προβλέπει τα ακόλουθα:

«Σε περίπτωση ακρόασης με τη χρήση τεχνικών μέσων, ακουστικών ή άλλων, υποκλέπτονται οι τηλεφωνικές [...] συνδιαλέξεις [...] των υπό παρακολούθηση προσώπων.»

- 17 Το άρθρο 11 του ZSRS έχει ως ακολούθως:

«Κατά τη θέση σε εφαρμογή του *modus operandi*, ένα αποδεικτικό στοιχείο θεωρείται ότι υφίσταται μέσω [...] μιας ηχητικής εγγραφής [...] σε υλικό φορέα.»

- 18 Το άρθρο 12, παράγραφος 1, σημείο 1, του ZSRS ορίζει τα εξής:

«Ειδικές μέθοδοι συλλογής πληροφοριών χρησιμοποιούνται σε περιπτώσεις που η έρευνα στρέφεται κατά προσώπων για τα οποία υπάρχουν πληροφορίες ή εύλογες υπόνοιες ότι προπαρασκευάζουν, διαπράττουν ή έχουν ήδη διαπράξει εκ προθέσεως οποιοδήποτε από τα αναφερόμενα στο άρθρο 3, παράγραφος 1, σοβαρά ποινικά αδικήματα.»

19 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, του ZSRS έχει ως εξής:

«Στην περιοχή δικαιοδοσίας τους, έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν τη χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών και να αξιοποιήσουν τις συλλεχθείσες μέσω των μεθόδων αυτών πληροφορίες καθώς και τα υλικά αποδεικτικά στοιχεία:

1. η “γενική αστυνομική διεύθυνση”, η γενική διεύθυνση “για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος”, η γενική διεύθυνση “συνοριοφυλακής”, η γενική διεύθυνση “για την εσωτερική ασφάλεια”, οι περιφερειακές διευθύνσεις του Υπουργείου Εσωτερικών, οι ειδικές διευθύνσεις (εξαιρουμένης της διεύθυνσης “τεχνικών εφαρμογών”), οι εδαφικές διευθύνσεις και οι εδαφικές ενότητες που δεν υπάγονται στον κρατικό οργανισμό “για την εσωτερική ασφάλεια”·
2. οι υπηρεσίες “για τη συλλογή στρατιωτικών πληροφοριών” και της “στρατιωτικής αστυνομίας” (οι οποίες υπάγονται στον Υπουργό Άμυνας)·
3. ο κρατικός οργανισμός “για τη συλλογή πληροφοριών”.»

20 Κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, σημείο 7, του ZSRS:

«Για τη χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών απαιτείται η έγγραφη υποβολή, από τον αρμόδιο διοικητικό προϊστάμενο των αρχών που αναφέρονται στο άρθρο 13, παράγραφος 1, ή από τον επιβλέποντα εισαγγελέα, ή, κατά περίπτωση, από την αρχή που αναφέρεται στο άρθρο 13, παράγραφος 3, και, στην περίπτωση της διεύθυνσης που αναφέρεται στο άρθρο 13, παράγραφος 1, σημείο 7, από τον διευθυντή αυτής, αιτιολογημένου αιτήματος. Στην αίτηση πρέπει να εκτίθενται [...] οι λόγοι για τους οποίους η συλλογή των αναγκαίων πληροφοριών με άλλο τρόπο είναι αδύνατη ή εξαιρετικά δυσχερής.»

21 Το άρθρο 15, παράγραφος 1, του ZSRS ορίζει τα εξής:

«Οι προϊστάμενοι των αρχών που αναφέρονται στο άρθρο 13, παράγραφος 1, ή ο επιβλέπων εισαγγελέας και, στην περίπτωση της διεύθυνσης που αναφέρεται στο άρθρο 13, παράγραφος 1, σημείο 7, ο πρόεδρος της επιτροπής για την καταπολέμηση της διαφθοράς και τη δήμευση παρανόμως αποκτηθέντων περιουσιακών στοιχείων υποβάλλουν το σχετικό αίτημα στον πρόεδρο, ή στον εξουσιοδοτημένο προς τούτο αντιπρόεδρο, του Sofiyski gradski sad [(πρωτοδικείου Σόφιας, Βουλγαρία)], ή του αρμοδίου περιφερειακού δικαστηρίου ή στρατοδικείου, ή του Spetsializiran nakazatelen sad [ποινικού δικαστηρίου ειδικών αρμοδιοτήτων], ο οποίος εγκρίνει εγγράφως τη χρήση ειδικών μεθόδων έρευνας ή απορρίπτει το αίτημα, με αιτιολογημένη διάταξη του που εκδίδεται εντός 48 ωρών.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

22 Μετάξυ της 10ης Απριλίου και της 15ης Μαΐου 2017, η Spetsializirana prokuratura (ειδική εισαγγελία, Βουλγαρία) υπέβαλε στον πρόεδρο του Spetsializiran nakazatelen sad (ποινικού δικαστηρίου ειδικών αρμοδιοτήτων) επτά αιτήματα για τη χορήγηση άδειας χρήσης ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών για την ακρόαση και την καταγραφή, καθώς και την επιτήρηση και τον εντοπισμό των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων των IP, DD, ZI και SS, τεσσάρων προσώπων τα οποία θεωρούνταν ύποπτα για τη διάπραξη σοβαρών αδικημάτων (στο εξής: αιτήματα για την ακρόαση τηλεφωνικών συνδιαλέξεων).

- 23 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι καθένα από τα αιτήματα για την ακρόαση τηλεφωνικών συνδιαλέξεων περιελάμβανε εμπεριστατωμένη, λεπτομερή και αιτιολογημένη περιγραφή του αντικείμενου του αιτήματος, το όνομα και τον αριθμό του τηλεφώνου του προσώπου το οποίο αφορά το αίτημα, τον σύνδεσμο μεταξύ του αριθμού και του προσώπου, τα συλλεχθέντα μέχρι το χρονικό σημείο εκείνο αποδεικτικά στοιχεία και τον ρόλο που το εν λόγω πρόσωπο φέρεται να διαδραμάτισε σε σχέση με τη διάπραξη των εγκληματικών πράξεων. Υπήρχε επίσης ειδική αιτιολόγηση για την ανάγκη ακρόασης των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων που αποτελούσαν το αντικείμενο των αιτημάτων, προκειμένου δηλαδή να συλλεχθούν αποδεικτικά στοιχεία σε σχέση με την ερευνώμενη εγκληματική δραστηριότητα, καθώς και για τους λόγους και τις συνθήκες που δικαιολογούν την αδυναμία συλλογής των πληροφοριών αυτών με άλλα μέσα.
- 24 Ο πρόεδρος του Spetsializiran nakazatelen sad (ποινικού δικαστηρίου ειδικών αρμοδιοτήτων) έκανε δεκτά όλα τα σχετικά αιτήματα ήδη από την ημέρα της υποβολής τους και εξέδωσε επτά διατάξεις για τη χορήγηση άδειας ακρόασης τηλεφωνικών συνδιαλέξεων (στο εξής: άδειες ακρόασης των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων).
- 25 Κατά το Spetsializiran nakazatelen sad (ποινικό δικαστήριο ειδικών αρμοδιοτήτων), ήτοι το αιτούν δικαστήριο, οι άδειες ακρόασης των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων συνίστανται σε τυποποιημένο κείμενο προοριζόμενο να καλύψει όλες τις πιθανές περιπτώσεις αδειάς, χωρίς να γίνεται μνεία στις πραγματικές και νομικές περιστάσεις, πλην της χρονικής διάρκειας κατά την οποία επιτρέπεται η χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών.
- 26 Ειδικότερα, στις άδειες αυτές απλώς αναφέρεται ότι τηρήθηκαν οι σχετικές νομικές διατάξεις τις οποίες μνημονεύουν, δίχως να προσδιορίζεται η αρχή η οποία υπέβαλε τα αιτήματα για την ακρόαση τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και δίχως να αναγράφεται το όνομα και ο αριθμός του τηλεφώνου του προσώπου το οποίο αφορά έκαστο αίτημα, το ή τα αδικήματα που διαλαμβάνονται στο άρθρο 172, παράγραφος 2, του ΝPK και στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του ZSRS, οι ενδείξεις από τις οποίες προκύπτουν υπόνοιες για την τέλεση των αδικημάτων αυτών και ειδικότερα οι κατηγορίες προσώπων και τοποθεσιών για τις οποίες επιτρέπη η χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών, περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 12 του ZSRS. Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι στις άδειες αυτές δεν εκτίθενται τα επιχειρήματα της ειδικής εισαγγελίας τα οποία καταδεικνύουν, επί τη βάση του άρθρου 172 του ΝPK και του άρθρου 14 του ZSRS, την αδυναμία συλλογής των ζητούμενων πληροφοριών με άλλο μέσο πλην των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων ούτε διευκρινίζεται, υπό το πρίσμα του άρθρου 175 του ΝPK, εάν η μνημονευόμενη προθεσμία για τη χρήση των μεθόδων αυτών καθορίζεται το πρώτον ή πρόκειται για παράταση ήδη καθορισθείσας προθεσμίας και σε ποια βάση και σε ποια επιχειρήματα στηρίχθηκε η απόφαση περί καθορισμού της προθεσμίας αυτής.
- 27 Βάσει των εν λόγω αδειών, κατεγράφησαν και αποθηκεύτηκαν ορισμένες από τις συνδιαλέξεις μεταξύ των IP, DD, ZI και SS, συμφώνως προς το άρθρο 11 του ZSRS.
- 28 Στις 19 Ιουνίου 2020 η ειδική εισαγγελία απήγγειλε εις βάρος των τεσσάρων ως άνω προσώπων καθώς και ενός πέμπτου, του ΗΥΑ, κατηγορίες για συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, με σκοπό τον πλουτισμό, η οποία επιδιώκει τη διευκόλυνση της λαθραίας διέλευσης υπηκόων τρίτων χωρών μέσω των βουλγαρικών συνόρων, την υποβοήθηση της παράνομης εισόδου τους στη βουλγαρική επικράτεια καθώς και τη διενέργεια δωροδοκιών και δωροληψιών σχετιζομένων με τις δραστηριότητες αυτές. Μεταξύ των κατηγορουμένων συγκαταλέγονται και τρεις αστυνομικοί υπάλληλοι της συνοριοφυλακής του αεροδρομίου της Σόφιας.

- 29 Επιληφθέν της υποθέσεως επί της ουσίας, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το περιεχόμενο των καταγεγραμμένων συνδιαλέξεων ασκεί άμεση επιρροή για τη θεμελίωση του κατηγορητηρίου των IP, DD, ZI και SS.
- 30 Το αιτούν δικαστήριο εξηγεί ότι εναπόκειται στο ίδιο να ελέγξει, προηγουμένως, το κύρος της διαδικασίας που οδήγησε στη χορήγηση των αδειών ακρόασης των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων. Στο πλαίσιο αυτό, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι, επειδή οι άδειες αυτές καταρτίστηκαν βάσει τυποποιημένου κειμένου χωρίς εξατομικευμένη αιτιολογία, δεν δύναται να ελέγξει τους λόγους που έγιναν συγκεκριμένα δεκτοί από τον δικαστή ο οποίος χορήγησε τις άδειες. Αντιστρόφως, θα ήταν επίσης δυνατόν να θεωρηθεί ότι, κάνοντας δεκτό το αίτημα της ειδικής εισαγγελίας, ο δικαστής ο οποίος χορήγησε τις άδειες ακρόασης των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων έκανε δεκτούς και στηρίχθηκε ο ίδιος στους λόγους που παρατίθενται στα αιτήματα αυτά.
- 31 Χωρίς να εγείρει αμφιβολίες επί της συμβατότητας της εθνικής νομοθεσίας σχετικά με τις τηλεφωνικές συνδιαλέξεις, όπως αυτή προκύπτει ιδίως από τις διατάξεις του NPK και του ZSRS, με το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται εάν είναι σύμφωνη με το άρθρο 15, παράγραφος 1, τελευταία περίοδος, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 11, εθνική πρακτική όπως αυτή στην υπόθεση της κύριας δίκης, σύμφωνα με την οποία η υποχρέωση αιτιολόγησης της δικαστικής αποφάσεως περί χορήγησης άδειας για τη χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος των ποινικών αρχών ικανοποιείται όταν η απόφαση αυτή, η οποία έχει καταρτιστεί βάσει τυποποιημένου κειμένου χωρίς εξατομικευμένη αιτιολογία, απλώς αναφέρει ότι έχουν τηρηθεί οι προβλεπόμενες από τη νομοθεσία απαιτήσεις, περί των οποίων γίνεται λόγος στο κείμενο αυτό.
- 32 Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι δικαστικές αποφάσεις όπως οι άδειες ακρόασης τηλεφωνικών συνδιαλέξεων περιορίζουν, έναντι των φυσικών προσώπων τα οποία αφορούν, τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που εγγυώνται τα άρθρα 7, 8 και 11 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης). Διατηρεί επίσης αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον μια τέτοια πρακτική είναι συμβατή με το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, και την αρχή της αναλογικότητας ως γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης.
- 33 Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν το δίκαιο της Ένωσης αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία ερμηνευόμενη υπό την έννοια ότι οι καταγεγραμμένες βάσει αδείας χορηγηθείσας με μη αιτιολογημένη δικαστική απόφαση τηλεφωνικές συνδιαλέξεις μπορούν εντούτοις να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας.
- 34 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Spetsializiran nakazatelen sad (ποινικό δικαστήριο ειδικών αρμοδιοτήτων) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Συνάδει προς το άρθρο 15, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 5, παράγραφος 1, και με την αιτιολογική σκέψη 11 της οδηγίας 2002/58, πρακτική των εθνικών δικαστηρίων στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών κατά την οποία το αρμόδιο δικαστήριο επιτρέπει την παρακολούθηση, την καταγραφή και την αποθήκευση τηλεφωνικών συνδιαλέξεων υπόπτων βάσει τυποποιημένου κειμένου με γενικό περιεχόμενο το οποίο απλώς αναφέρει, χωρίς καμία εξατομικευση, ότι τηρήθηκαν οι σχετικές νομικές διατάξεις;

- 2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως: αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης να ερμηνεύεται ο εθνικός νόμος υπό την έννοια ότι οι πληροφορίες που λαμβάνονται κατόπιν τέτοιας άδειας εκ μέρους του δικαστηρίου μπορούν να χρησιμοποιούνται για την απόδειξη της ποινικής κατηγορίας;»
- 35 Με έγγραφο της 5ης Αυγούστου 2022, το Sofiyski gradski sad (πλημμελειοδικείο Σόφιας, Βουλγαρία) ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι, κατόπιν νομοθετικής μεταρρύθμισης η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 27 Ιουλίου 2022, καταργήθηκε το Spetsializiran nakazatelen sad (ποινικό δικαστήριο ειδικών αρμοδιοτήτων) και ορισμένες εκ των υποθέσεων που υπάγονταν στην αρμοδιότητά του, συμπεριλαμβανομένης της υποθέσεως της κύριας δίκης, παραπέμφθηκαν, από την ημερομηνία αυτή, στο Sofiyski gradski sad (πλημμελειοδικείο Σόφιας).

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

- 36 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, όταν τα κράτη μέλη θέτουν σε εφαρμογή, επί τη βάση του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, νομοθετικά μέτρα παρεκκλίνοντα από την αρχή του απορρήτου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας, η προστασία των δεδομένων των προσώπων τα οποία αφορούν τα μέτρα αυτά διέπεται από την οδηγία 2002/58 μόνον εφόσον τα επίμαχα μέτρα επιβάλλουν στους παρόχους τέτοιων υπηρεσιών υποχρεώσεις επεξεργασίας, κατά την έννοια του άρθρου 4, σημείο 2, του κανονισμού 2016/679, το οποίο εφαρμόζεται δυνάμει του άρθρου 2 της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενου σε συνδυασμό με το άρθρο 94, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, La Quadrature du Net κ.λπ., C-511/18, C-512/18 και C-520/18, EU:C:2020:791, σκέψεις 96 και 104 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 37 Δυνάμει των τελευταίων ως άνω διατάξεων, η έννοια της επεξεργασίας καταλαμβάνει ιδίως την παροχή, από τους παρόχους υπηρεσιών, πρόσβασης στις επικοινωνίες και στα δεδομένα ή τη διαβίβασή τους στις αρμόδιες αρχές (πρβλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, Privacy International, C-623/17, EU:C:2020:790, σκέψεις 39 έως 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 38 Εν προκειμένω, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να ελέγξει αν οι ειδικές μέθοδοι συλλογής πληροφοριών που χρησιμοποιήθηκαν στην υπόθεση της κύριας δίκης και, ιδίως, η διαλαμβανόμενη στο άρθρο 6 του ZSRS υποκλοπή συνεπάγονταν την επιβολή τέτοιων υποχρεώσεων επεξεργασίας στους οικείους παρόχους και αν, συνεπώς, η υπόθεση της κύριας δίκης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/58. Πρέπει επομένως να διευκρινιστεί ότι το Δικαστήριο απαντά στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα μόνον κατά το μέτρο που η υπόθεση της κύριας δίκης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2002/58, ιδίως δε στο άρθρο της 15, παράγραφος 1.
- 39 Ενόψει των προκαταρκτικών αυτών διευκρινίσεων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική πρακτική σύμφωνα με την οποία οι δικαστικές αποφάσεις με τις οποίες χορηγείται άδεια για τη χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών, κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος των ποινικών αρχών, καταρτίζονται βάσει

τυποποιημένου κειμένου χωρίς εξατομικευμένη αιτιολογία, όπου απλώς αναγράφεται, πέραν της χρονικής διάρκειας ισχύος των αδειών αυτών, ότι έχουν τηρηθεί οι προβλεπόμενες από τη νομοθεσία απαιτήσεις, περί των οποίων γίνεται λόγος στις αποφάσεις αυτές.

- 40 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής κατοχυρώνει την αρχή του απορρήτου των επικοινωνιών που διενεργούνται μέσω δημόσιου δικτύου επικοινωνιών και των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και των συναφών δεδομένων κίνησης. Η αρχή αυτή εξειδικεύεται ως απαγόρευση της ακρόασης, υποκλοπής, αποθήκευσης ή άλλου είδους παρακολούθησης ή επιτήρησης των επικοινωνιών και των συναφών δεδομένων κίνησης από πρόσωπα πλην των χρηστών, χωρίς τη συγκατάθεση των οικείων χρηστών, εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας.
- 41 Συνακόλουθα, το τελευταίο αυτό άρθρο προβλέπει ότι τα κράτη μέλη δύνανται να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα για να περιορίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 5 της ίδιας οδηγίας, ιδίως εφόσον ο περιορισμός αυτός αποτελεί αναγκαίο, κατάλληλο και ανάλογο μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για την πρόληψη, διερεύνηση, διαπίστωση και δίωξη ποινικών αδικημάτων. Διευκρινίζει επίσης ότι όλα αυτά τα νομοθετικά μέτρα πρέπει να λαμβάνονται τηρουμένων των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων, των ελευθεριών και των αρχών που κατοχυρώνονται στον Χάρτη.
- 42 Συναφώς, τα νομοθετικά μέτρα που διέπουν την πρόσβαση των αρμόδιων αρχών στα δεδομένα τα οποία αφορά το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, δεν μπορούν να περιορίζονται στην απαίτηση η πρόσβαση να ανταποκρίνεται στον σκοπό που επιδιώκουν τα νομοθετικά αυτά μέτρα, αλλά πρέπει επίσης να προβλέπουν τις ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις που διέπουν την επεξεργασία αυτή [πρβλ. απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Prokuratuur (Προϋποθέσεις πρόσβασης στα δεδομένα ως προς τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες), C-746/18, EU:C:2021:152, σκέψη 49 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 43 Τα εν λόγω μέτρα και οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει να συνάδουν προς τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και η αρχή της αναλογικότητας, και των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία εγγυάται ο Χάρτης, όπως προκύπτει από το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, το οποίο παραπέμπει στο άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, ΣΕΕ (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, La Quadrature du Net κ.λπ., C-511/18, C-512/18 και C-520/18, EU:C:2020:791, σκέψη 113 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 44 Ειδικότερα, οι διαδικαστικές προϋποθέσεις περί των οποίων γίνεται λόγος στη σκέψη 42 της παρούσας αποφάσεως πρέπει να συνάδουν προς το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, το οποίο αντιστοιχεί, όπως προκύπτει από τις αφορώσες το άρθρο αυτό επεξηγήσεις, στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ. Το δικαίωμα αυτό απαιτεί κάθε δικαστική απόφαση να είναι αιτιολογημένη (πρβλ. απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2012, Trade Agency, C-619/10, EU:C:2012:531, σκέψεις 52 και 53 και εκεί μνημονευόμενη αιτιολογία).
- 45 Επομένως, όταν νομοθετικό μέτρο που έχει ληφθεί βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58 προβλέπει ότι μπορούν να θεσπίζονται, με δικαστικές αποφάσεις, περιορισμοί της αρχής του απορρήτου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών που κατοχυρώνεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, το άρθρο 15, παράγραφος 1, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, επιβάλλει στα κράτη μέλη να προβλέπουν ότι τέτοιου είδους αποφάσεις πρέπει να είναι αιτιολογημένες.

- 46 Πράγματι, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 38 των προτάσεών του, το δικαίωμα σε αποτελεσματικό δικαστικό έλεγχο, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, επιβάλλει να είναι ο ενδιαφερόμενος σε θέση να γνωρίζει το αιτιολογικό της διοικητικής αποφάσεως που τον αφορά, είτε επειδή έχει διαβάσει την ίδια την απόφαση είτε επειδή του έχει γνωστοποιηθεί το αιτιολογικό της, προκειμένου να του παρασχεθεί η δυνατότητα να υπερασπιστεί τα δικαιώματά του υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες και να αποφασίσει, έχοντας γνώση όλων των στοιχείων, αν είναι πρόσφορο να προσφύγει στο δικαστήριο που είναι αρμόδιο για τον έλεγχο νομιμότητας της οικείας αποφάσεως (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2020, *Minister van Buitenlandse Zaken*, C-225/19 και C-226/19, EU:C:2020:951, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 47 Εν προκειμένω, από τις διευκρινίσεις που παρέσχε του αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι, δυνάμει των εθνικών νομοθετικών μέτρων που ελήφθησαν βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ιδίως δε δυνάμει του άρθρου 34 και του άρθρου 174, παράγραφος 4, του ΝPK, καθώς και του άρθρου 15, παράγραφος 1, του ZSRS, σε συνδυασμό με το άρθρο 121, παράγραφος 4, του Συντάγματος, κάθε δικαστική απόφαση με αντικείμενο τη χορήγηση άδειας για τη χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών πρέπει να είναι αιτιολογημένη.
- 48 Τούτου δοθέντος, το πρώτο προδικαστικό ερώτημα υποβλήθηκε υπό το πρίσμα όχι των νομοθετικών διατάξεων του ΝPK και του ZSRS που θεσπίστηκαν βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, αλλά μιας εθνικής δικαστικής πρακτικής διά της οποίας εφαρμόζονται οι εν λόγω νομοθετικές διατάξεις και σύμφωνα με την οποία οι αποφάσεις για τη χορήγηση άδειας χρήσης ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών αιτιολογούνται με τυποποιημένο κείμενο, το οποίο προορίζεται να καλύψει όλες τις πιθανές περιπτώσεις χορήγησης άδειας, χωρίς εξατομικευμένη αιτιολογία. Οι αποφάσεις αυτές εκδίδονται εντός ειδικού διαδικαστικού πλαισίου.
- 49 Συγκεκριμένα, επισημαίνεται ότι, κατά το βουλγαρικό δίκαιο, η απόφαση με την οποία επιτρέπεται η χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών εκδίδεται κατόπιν διαδικασίας που αποσκοπεί στο να καταστεί δυνατή, έναντι προσώπου για το οποίο υπάρχουν εύλογες υπόνοιες ότι προπαρασκευάζει, διαπράττει ή έχει ήδη διαπράξει εκ προθέσεως σοβαρό ποινικό αδίκημα, η αποτελεσματική και ταχεία συλλογή δεδομένων των οποίων η συλλογή με άλλα μέσα πλην των ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών που αποτελούν το αντικείμενο της άδειας θα ήταν αδύνατη ή εξαιρετικά δυσχερής.
- 50 Στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας, οι αρχές που δικαιούνται να ζητήσουν τη χρήση τέτοιων μεθόδων, κατά την έννοια του άρθρου 173, παράγραφοι 1 και 2, του ΝPK και του άρθρου 13, παράγραφος 1, του ZSRS, οφείλουν, σύμφωνα με το άρθρο 173, παράγραφος 2, του ΝPK και το άρθρο 14, παράγραφος 1, σημείο 7, του ZSRS, να υποβάλουν εγγράφως στο αρμόδιο δικαστήριο αιτιολογημένο και εμπειριστατωμένο αίτημα στο οποίο εκτίθενται το υπό έρευνα ποινικό αδίκημα, τα μέτρα που έχουν ληφθεί στο πλαίσιο της έρευνας αυτής και τα αποτελέσματά τους, τα στοιχεία που προσδιορίζουν το πρόσωπο ή την τοποθεσία τα οποία αφορά η αίτηση, το *modus operandi* που πρέπει να εφαρμοστεί, η προβλεπόμενη διάρκεια της επιτήρησης και οι λόγοι για τους οποίους ζητείται η συγκεκριμένη διάρκεια καθώς και οι λόγοι για τους οποίους η χρήση των μεθόδων αυτών είναι αναγκαία για τους σκοπούς της έρευνας.

- 51 Από το νομικό καθεστώς της διαδικασίας αυτής προκύπτει ότι ο δικαστής που χορηγεί την άδεια για τη χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών λαμβάνει την απόφασή του βάσει αιτιολογημένου και εμπεριστατωμένου αιτήματος, του οποίου το περιεχόμενο, το οποίο προβλέπεται από τον νόμο, πρέπει να του παρέχει τη δυνατότητα να εξακριβώσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση της άδειας.
- 52 Συνακόλουθα, η πρακτική αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο νομοθετικών μέτρων, τα οποία έχουν θεσπισθεί βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58 και προβλέπουν τη δυνατότητα εκδόσεως αιτιολογημένων δικαστικών αποφάσεων που έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της αρχής του απορρήτου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και των δεδομένων κίνησης, την οποία κατοχυρώνει το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής. Υπό το πρίσμα αυτό, η πρακτική αυτή πρέπει να εφαρμόζεται τηρουμένης της υποχρέωσης αιτιολογήσεως που προβλέπουν τα νομοθετικά αυτά μέτρα, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, το οποίο μνημονεύεται στην τελευταία περίοδο του άρθρου 15, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, διά της παραπομπής στο άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, ΣΕΕ.
- 53 Συναφώς, εφόσον, στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας, ο αρμόδιος δικαστής, μετά την εξέταση του αιτιολογικού ενός εμπεριστατωμένου αιτήματος όπως αυτού περί του οποίου γίνεται λόγος στη σκέψη 50 της παρούσας αποφάσεως, εκτιμά ότι η υποβολή του είναι δικαιολογημένη, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, υπογράφοντας ένα τυποποιημένο κείμενο βάσει υποδείγματος όπου αναγράφεται ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις του νόμου, ο δικαστής αυτός επικύρωσε τους λόγους της αιτήσεως διασφαλίζοντας συγχρόνως την τήρηση των προϋποθέσεων του νόμου.
- 54 Πράγματι, όπως επισημαίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τις γραπτές παρατηρήσεις της, δεν θα ήταν εύλογο να απαιτείται η άδεια χρήσης ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών να περιέχει ειδική και λεπτομερή αιτιολογία, ενώ η αίτηση βάσει της οποίας χορηγείται η άδεια αυτή περιέχει ήδη, δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, τέτοια αιτιολογία.
- 55 Αντιθέτως, άπαξ ο ενδιαφερόμενος ενημερώθηκε για την εφαρμογή ως προς αυτόν ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών, η υποχρέωση αιτιολογήσεως που προβλέπεται στο άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη επιβάλλει το πρόσωπο αυτό να είναι σε θέση, σύμφωνα με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 46 της παρούσας αποφάσεως, να κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους χορηγήθηκε άδεια χρήσης των μεθόδων αυτών, προκειμένου να μπορέσει, ενδεχομένως, να αμφισβητήσει λυσιτελώς και αποτελεσματικώς την άδεια αυτή. Η απαίτηση αυτή επιβάλλεται επίσης σε κάθε δικαστή, όπως, μεταξύ άλλων, ο ποινικός δικαστής που εκδικάζει την υπόθεση επί της ουσίας, ο οποίος, αναλόγως των αρμοδιοτήτων του, πρέπει να ελέγχει, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου, τη νομιμότητα της εν λόγω άδειας.
- 56 Επομένως, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν, στο πλαίσιο της πρακτικής περί της οποίας έγινε λόγος στη σκέψη 39 της παρούσας αποφάσεως, διασφαλίζεται η τήρηση της προαναφερθείσας διατάξεως του Χάρτη και της οδηγίας 2002/58. Προς τούτο, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν τόσο το πρόσωπο ως προς το οποίο εφαρμόστηκαν ειδικές μέθοδοι συλλογής πληροφοριών όσο και ο δικαστής που είναι επιφορτισμένος με τον έλεγχο της νομιμότητας της άδειας για τη χρήση των μεθόδων αυτών είναι σε θέση να κατανοήσουν τους λόγους για τους οποίους χορηγήθηκε η άδεια αυτή.

- 57 Η εξακρίβωση αυτή εναπόκειται αποκλειστικώς και μόνο στο αιτούν δικαστήριο, πλην όμως το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί προδικαστικής παραπομπής, μπορεί ενδεχομένως να παράσχει διευκρινίσεις προκειμένου να καθοδηγήσει το εθνικό δικαστήριο στην απόφασή του (απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, *Victorinox*, C-179/21, EU:C:2022:353, σκέψη 49 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 58 Συναφώς, εφόσον η άδεια για τη χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών χορηγείται βάσει αιτιολογημένου και εμπειριστατωμένου αιτήματος των αρμόδιων εθνικών αρχών, πρέπει να εξακριβωθεί ότι τα μνημονευόμενα στη σκέψη 56 της παρούσας αποφάσεως πρόσωπα μπορούν να έχουν πρόσβαση όχι μόνο στην απόφαση περί χορηγήσεως αδειας, αλλά και στην αίτηση της αρχής που ζήτησε την άδεια αυτή.
- 59 Περαιτέρω, προκειμένου να τηρείται η υποχρέωση αιτιολογήσεως που απορρέει από το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, πρέπει, όπως επισήμανε κατ' ουσίαν ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 41 των προτάσεών του, τα ίδια αυτά πρόσωπα να μπορούν, με τη συνδυασμένη ανάγνωση της άδειας χρήσης ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών και του σχετικού αιτιολογημένου αιτήματος, να κατανοήσουν ευχερώς και επακριβώς τους συγκεκριμένους λόγους για τους οποίους χορηγήθηκε η άδεια αυτή υπό το πρίσμα των πραγματικών και νομικών στοιχείων που χαρακτηρίζουν την ατομική περίπτωση για την οποία υποβλήθηκε η αίτηση, όπως επίσης πρέπει από μια τέτοια συνδυασμένη ανάγνωση να συνάγεται απαραίτητως η διάρκεια ισχύος της άδειας.
- 60 Όταν, όπως εν προκειμένω, στην απόφαση περί χορηγήσεως αδειας γίνεται απλώς μνεία της διάρκειας ισχύος της άδειας και περιλαμβάνεται δήλωση περί τηρήσεως των νομικών διατάξεων τις οποίες μνημονεύει, πρωταρχική σημασία έχει η αναφορά στην αίτηση όλων των αναγκαίων πληροφοριών, ούτως ώστε τόσο ο ενδιαφερόμενος όσο και ο δικαστής που είναι επιφορτισμένος με τον έλεγχο της νομιμότητας της χορηγηθείσας αδειας να είναι σε θέση να αντιληφθούν, με βάση τις πληροφορίες αυτές και μόνον, ότι ο δικαστής που χορήγησε την άδεια κατέληξε στο συμπέρασμα, υιοθετώντας την αιτιολογία που περιέχεται στην αίτηση, ότι είχε τηρηθεί το σύνολο των προϋποθέσεων του νόμου.
- 61 Αν από τη συνδυασμένη ανάγνωση της αιτήσεως και της συνακόλουθης άδειας δεν μπορούν να γίνουν αντιληπτοί ευχερώς και επακριβώς οι λόγοι για τους οποίους χορηγήθηκε η άδεια, θα πρέπει να διαπιστωθεί ότι δεν τηρείται η υποχρέωση αιτιολογήσεως που απορρέει από το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη.
- 62 Επισημαίνεται ακόμη ότι, κατά το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη, τα δικαιώματα που περιλαμβάνει ο Χάρτης έχουν την ίδια έννοια και την ίδια εμβέλεια με τα αντίστοιχα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην ΕΣΔΑ, γεγονός που δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία.
- 63 Συναφώς, από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου προκύπτει ότι η παράθεση λόγων, έστω και συνοπτικών, συνιστά ουσιώδη εγγύηση κατά της καταχρηστικής επιτήρησης, καθόσον μόνο με την παράθεση λόγων μπορεί να διασφαλιστεί ότι ο δικαστής εξέτασε δεόντως την αίτηση περί χορηγήσεως αδειας και τα προσκομισθέντα αποδεικτικά στοιχεία και έλεγξε πράγματι αν η επιτήρηση που αποτελεί το αντικείμενο της αδειας συνιστά δικαιολογημένη και σύμφωνη προς την αρχή της αναλογικότητας επέμβαση στο πλαίσιο της άσκησης του δικαιώματος σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής που κατοχυρώνεται στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει αναγνωρίσει ωστόσο, με αφορμή δύο αποφάσεις του *Spetsializiran nakazatelen*

sad (ποινικού δικαστηρίου ειδικών αρμοδιοτήτων), ότι η έλλειψη εξειδικευμένης αιτιολογίας δεν πρέπει να οδηγεί άνευ ετέρου τινός στο συμπέρασμα ότι ο δικαστής ο οποίος χορήγησε την άδεια δεν είχε εξετάσει δεόντως την αίτηση (πρβλ. απόφαση του ΕΔΔΑ της 11ης Ιανουαρίου 2022, Ekimdzhiev κ.λπ. κατά Βουλγαρίας, CE:ECHR:2022:0111JUD007007812 § 313 και 314 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 64 Πρέπει ακόμη να διευκρινιστεί ότι η απόφαση του ΕΔΔΑ της 15ης Ιανουαρίου 2015, Dragojević κατά Κροατίας (CE:ECHR:2015:0115JUD006895511), την οποία μνημονεύει το αιτούν δικαστήριο, δεν μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση τις εκτιμήσεις που εκτίθενται στις σκέψεις 58 έως 61 της παρούσας αποφάσεως. Συγκεκριμένα, για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι είχε παραβιαστεί το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, με την απόφαση αυτή της 15ης Ιανουαρίου 2015, δεν εξέτασε το ζήτημα του κατά πόσον ο ενδιαφερόμενος μπορούσε, με συνδυασμένη ανάγνωση των αποφάσεων περί χορηγήσεως αδειας και της αιτήσεως για την επιτήρηση, να κατανοήσει τους λόγους στους οποίους στηρίχθηκε ο ανακριτής, αλλά το διακριτό ζήτημα της δυνατότητας εκ των υστέρων θεραπείας της ελλείψεως ή της ανεπαρκούς αιτιολογίας των αποφάσεων περί χορηγήσεως αδειας.
- 65 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική πρακτική σύμφωνα με την οποία οι δικαστικές αποφάσεις με τις οποίες χορηγείται άδεια για τη χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών, κατόπιν αιτιολογημένου και εμπεριστατωμένου αιτήματος των ποινικών αρχών, καταρτίζονται βάσει τυποποιημένου κειμένου χωρίς εξατομικευμένη αιτιολογία, όπου απλώς αναγράφεται, πέραν της χρονικής διάρκειας ισχύος των αδειών, ότι έχουν τηρηθεί οι προβλεπόμενες από τη νομοθεσία απαιτήσεις, περί των οποίων γίνεται λόγος στις αποφάσεις αυτές, υπό την προϋπόθεση ότι οι συγκεκριμένοι λόγοι βάσει των οποίων ο αρμόδιος δικαστής έκρινε ότι τηρούνταν οι προϋποθέσεις του νόμου, υπό το πρίσμα των πραγματικών και νομικών στοιχείων που χαρακτηρίζουν την προκειμένη περίπτωση, μπορούν να συναχθούν ευχερώς και επακριβώς από μια συνδυασμένη ανάγνωση της αποφάσεως και της αιτήσεως περί χορηγήσεως αδειας και υπό την προϋπόθεση ότι, μετά τη χορήγηση της άδειας, παρέχεται στο πρόσωπο εις βάρος του οποίου επετράπη η χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών πρόσβαση στην αρχική αίτηση.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

- 66 Κατόπιν της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 67 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων

προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες), ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

έχει την έννοια ότι:

δεν αντιτίθεται σε εθνική πρακτική σύμφωνα με την οποία οι δικαστικές αποφάσεις με τις οποίες χορηγείται άδεια για τη χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών, κατόπιν αιτιολογημένου και εμπεριστατωμένου αιτήματος των ποινικών αρχών, καταρτίζονται βάσει τυποποιημένου κειμένου χωρίς εξατομικευμένη αιτιολογία, όπου απλώς αναγράφεται, πέραν της χρονικής διάρκειας ισχύος των αδειών, ότι έχουν τηρηθεί οι προβλεπόμενες από τη νομοθεσία απαιτήσεις, περί των οποίων γίνεται λόγος στις αποφάσεις αυτές, υπό την προϋπόθεση ότι οι συγκεκριμένοι λόγοι βάσει των οποίων ο αρμόδιος δικαστής έκρινε ότι τηρούνταν οι προϋποθέσεις του νόμου, υπό το πρίσμα των πραγματικών και νομικών στοιχείων που χαρακτηρίζουν την προκειμένη περίπτωση, μπορούν να συναχθούν ευχερώς και επακριβώς από μια συνδυασμένη ανάγνωση της αποφάσεως και της αιτήσεως περί χορηγήσεως άδειας και υπό την προϋπόθεση ότι, μετά τη χορήγηση της άδειας, παρέχεται στο πρόσωπο εις βάρος του οποίου επετράπη η χρήση ειδικών μεθόδων συλλογής πληροφοριών πρόσβαση στην αρχική αίτηση.

(υπογραφές)